

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра хірургії та акушерства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри, професор

Борис КИРИЧКО

«24» січня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

АКУШЕРСТВО, ГІНЕКОЛОГІЯ
ТА БІОТЕХНОЛОГІЯ ВІДТВОРЕННЯ ТВАРИН

Освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина

Спеціальність 211 Ветеринарна медицина

Галузь знань 21 Ветеринарія

Освітній ступінь Магістр

Факультет ветеринарної медицини

Полтава 2023/2024-2024/2025 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Ветеринарна медицина, спеціальності 211 Ветеринарна медицина.

Мова викладання – державна.

Розробники: Панасова Тетяна, кандидат ветеринарних наук, доцент, доцент кафедри хірургії та акушерства.

24 січня 2024 року

Тетяна ПАНАСОВА

Схвалено на засіданні кафедри хірургії та акушерства
Протокол від «24» січня 2024 року № 5

Погоджено гарантом освітньої програми Ветеринарна медицина

24 січня 2024 року

Борис КИРИЧКО

Схвалено на засіданні ради з якості вищої освіти
спеціальності Ветеринарна медицина
Протокол № 7 від 12 лютого 2024 року

Надія ДМИТРЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	180
Кількість кредитів	6,0
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова
Рік навчання (шифр, курс)	211ВЕТ_мд_2021 3, 4 курс
Семестр	6, 7
Лекції (годин)	32
Лабораторні (годин)	54
Самостійна робота (годин)	94
в т.ч.: - індивідуальні завдання (курсова робота)	23
Вид семестрового контролю	екзамен, екзамен

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, що передують її вивченню: «Анатомія свійських тварин», «Фізіологія тварин», «Цитологія, гістологія, ембріологія» «Клінічна діагностика хвороб тварин».

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»: оволодіти методами діагностики вагітності і неплідності, діагностики і терапії акушерських та гінекологічних захворювань, теоретичними і практичними знаннями з біотехнології відтворення тварин.

Компетентності:

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
14. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
17. Здатність працювати в команді та навички міжособистісної взаємодії.

Фахові:

2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.

3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності.

4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу

7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.

8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.

9. Здатність проводити акушерсько-гінекологічні та хірургічні заходи і операції.

19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед фахівців, працівників галузі та населення.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН5. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

Методи навчання:	Різновиди методів навчання
Словесні методи	лекція, розповідь-пояснення; бесіда, інструктаж
Наочні методи	ілюстрування, демонстрування, спостереження
Практичні методи	лабораторні роботи, робота з навчально-методичною літературою – конспектування, підготовка реферату
методи формування пізнавальних інтересів	створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів вищої освіти.
методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності	роз'яснення мети навчальної дисципліни; висування вимог до вивчення дисципліни; оперативний контроль; заохочування, вказування на недоліки, зауваження
інтерактивні методи	дискусії, диспути, дебати; проєктування професійних ситуацій; розроблення і презентація проєктів
комп'ютерні, мультимедійні методи	використання мультимедійних презентацій
методи усного контролю	опитування; бесіда; доповідь;
методи письмового контролю	контрольна робота; самостійна робота; творче завдання
методи лабораторно-практичного контролю	контрольні-лабораторні роботи.
методи самоконтролю	самостійний пошук помилок; самооцінювання; самоаналіз; визначення пріоритетних напрямів власного навчального процесу.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Морфологія і фізіологія статевого апарату самок. Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин. Будова та видові особливості статевих органів самок. Статева і фізіологічна зрілість. Статевий цикл самок. Овогенез і фолікулогенез. Нейрогуморальна регуляція статевого циклу.

Тема 2. Біотехнологія відтворення тварин: Фізіологічні основи і техніка отримання сперми від плідників. Сперма, її склад і фізико-хімічні властивості. Оцінювання якості та розрідження сперми. Способи зберігання та транспортування сперми. Фізіологія осіменіння самок. Технологія штучного осіменіння самок. Трансплантація ембріонів у тварин.

Тема 3. Фізіологія і діагностика вагітності: Сутність і механізм процесу запліднення. Фактори, що сприяють заплідненню. Сутність і класифікація вагітності. Стадії розвитку ембріона і плода. Плідні оболонки і плацента. Зміни в організмі вагітних самок. Діагностика вагітності.

Тема 4. Патологія вагітності: Набряк вагітних, залежування вагітних, маткова кровотеча, маткові грижі та випадіння матки, позаматкова вагітність, додаткова вагітність, передчасні перейми і потуги, внутрішньоутробна інфекція. Аборти: класифікація, ідіопатичні незаразні аборти, симптоматичні незаразні аборти, допомога тваринам при абортах, заходи профілактики абортів.

Тема 5. Фізіологія родів: Нейрогуморальна теорія родів та інші теорії, передвісники родів, родові шляхи, плід як об'єкт родів, стадії та біомеханізм родів, видові особливості родів.

Тема 6. Патологія родів: Сутність і причини патологічних родів. Порушення динаміки родів, порушення взаємовідносин між плодом і родовими шляхами, затримка посліду. Ускладнення родів.

Тема 7. Оперативне акушерство: Розроджувальні операції: розтин промежини, розтин шийки матки, фетотомія, кесарів розтин, екстирпація вагітної матки.

Тема 8. Фізіологія і патологія післяродового періоду: Інволюція статевих органів, лохії, видові особливості. Післяродові парез, невроз, еклампсія. Субінволюція матки, сапремія. Гострі післяродові метрити. Післяродові септичні захворювання.

Тема 9. Хвороби новонароджених: Головні критерії життєздатності новонароджених телят, ягнят, поросят. Методи діагностики та лікування хвороб новонароджених. Асфіксія, її клінічні форми. Затримання меконію. Кровотеча із судин пупка. Запалення пупка. Нориця урахуса.

Тема 10. Морфологія і фізіологія молочної залози: Будова, кровопостачання та іннервація вимені корови, лактація.

Тема 11. Патології молочної залози. Мастити: Функціональні розлади вимені, хвороби шкіри, хвороби сосків, набряк, травми, кісти, новоутворення. Мастити. Розповсюдження та економічні збитки. Етіологія і патогенез. Класифікація маститів. Диференційна діагностика клінічно вираженого маститу. Серозний, катаральний, фібринозний, гнійний, геморагічний мастит. Субклінічний мастит.

Тема 12. Терапія і профілактика хвороб молочної залози: Методи лікування (фізичні, етіологічні, патогенетичні). Специфічні заходи профілактики.

Тема 13. Ветеринарна гінекологія: Неплідність і яловість сільськогосподарських тварин. Економічні збитки від неплідності. Класифікація неплідності.

Тема 14. Симптоматична неплідність: Діагностика, патогенез і лікування запалень та дисфункцій яєчників у корів. Оофорит та періоофорит. Гіпофункція, персистентне жовте тіло, кісти яєчників. Атрофія та склероз яєчників.

Тема 15. Діагностика, лікування і профілактика гінекологічних хвороб: Вульвіти, вестибуловагініти, цервіцити. Хронічний ендометрит. Запалення яйцепроводів. Гінекологічна диспансеризація. Заходи профілактики неплідності.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекц.	лаб.	с.р.
Тема 1. Морфологія і фізіологія статевого апарату самок	12	2	4	6
Тема 2. Біотехнологія відтворення тварин	20	4	4	12
Тема 3. Фізіологія і діагностика вагітності	12	2	4	6
Тема 4. Патологія вагітності	10	2	2	6
Тема 5. Фізіологія родів	12	2	4	6
Тема 6. Патологія родів	12	2	4	6
Тема 7. Оперативне акушерство	12	2	4	6
Разом за 3 семестр	90	16	26	48
Іспит	27			
Тема 8. Фізіологія і патологія післяродового періоду	16	4	6	6
Тема 9. Хвороби новонароджених	6	-	2	4
Тема 10. Морфологія і фізіологія молочної залози	8	-	2	6
Тема 11. Патології молочної залози. Мастити.	12	4	2	6
Тема 12. Терапія і профілактика хвороб молочної залози	12	2	4	6
Тема 13. Ветеринарна гінекологія	12	2	4	6
Тема 14. Симптоматична неплідність	12	2	4	6
Тема 15. Діагностика, лікування і профілактика гінекологічних хвороб.	12	2	4	6
Разом за 4 семестр	90	16	28	46
Усього годин	180	32	54	94
Іспит	27			

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Морфологія і фізіологія статевого апарату самок	4
2.	Підготовка сперми, що зберігається до осіменіння. Технологія осіменіння самок с.-г. тварин.	4
3.	Фізіологія і діагностика вагітності	4
4.	Патологія вагітності	2
5.	Фізіологія родів	4
6.	Патологія родів	4
7.	Оперативне акушерство	4
Разом за 3 семестр		26
8.	Фізіологія і патологія післяродового періоду	2
9.	Післяродові септичні захворювання	4
10.	Хвороби новонароджених	2
11.	Морфологія і фізіологія молочної залози	2
12.	Патології молочної залози. Мастити.	2
13.	Терапія і профілактика хвороб молочної залози	4
14.	Гінекологічна диспансеризація	4
15.	Діагностика, лікування і профілактика патологій яєчників як причини симптоматичної неплідності.	4
16.	Діагностика, лікування і профілактика патологій матки, яйцепроводів, піхви, присінку, вульви як причини симптоматичної неплідності.	4
Разом за 4 семестр		28
Усього годин		54

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація даного напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання, яке виконується самостійно здобувачем вищої освіти в аудиторний та поза аудиторний час: курсової роботи.

9. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Назви тем	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН1	Теми 1-16	Поточний: опитування, виконання тестів, виконання лабораторних робіт, контрольна робота, виконання завдань самостійної роботи. Підсумковий: екзамен.
ПРН3	Теми: 4, 6, 9-12, 15, 16.	Поточний: опитування, виконання тестів, виконання лабораторних робіт, контрольна робота, виконання завдань самостійної роботи. Підсумковий: екзамен.
ПРН5	Теми: 1-16	Поточний: опитування, виконання тестів, виконання лабораторних робіт, контрольна робота, виконання завдань самостійної роботи. Підсумковий: екзамен.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни у 6 семестрі

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				
	Виконання лабораторної роботи	Виконання контр. роботи, розв'язання тестів	Виконання самостійної роботи	Екзамен	Разом
Тема 1. Морфологія і фізіологія статевого апарату самок	4	12	2		6
Тема 2. Біотехнологія відтворення тварин.	4		2		18
Тема 3. Фізіологія і діагностика вагітності	4	14	2		6
Тема 4. Патологія вагітності	2		2		18
Тема 5. Фізіологія родів	4	14	2		6
Тема 6. Патологія родів	4		2		6
Тема 7. Оперативне акушерство	4		2		20
Екзамен				20	20
Разом	26	40	14	20	100

Виконання самостійної роботи (1-2 балів):

1 бал – здобувач опанував тему самостійної роботи, які частково забезпечують програмні результати навчання;

2 бал – опанував тему самостійної роботи й показав ґрунтовні відповіді, які забезпечують результати навчання: установлювати зв'язок між клінічними проявами

захворювання та результатами лабораторних досліджень; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

Виконання лабораторної роботи №№4 (1-2 бали):

1 бал – здобувач показав мінімальне виконання завдань за всіма ПРН;

2 балів –узагальнив та обґрунтував повний обсяг навичок, опанував завдання лабораторних робіт, які забезпечують програмні результати навчання.

Виконання лабораторної роботи №№1-3, 5-7 (2-4 бали):

2 бали – здобувач показав мінімальне виконання завдань за всіма ПРН;

4 бали –узагальнив та обґрунтував повний обсяг навичок, опанував завдання лабораторних робіт, які забезпечують програмні результати навчання.

Виконання контрольної роботи №1 (7-12 балів), контрольної роботи №№2, 3: (8-14 балів).

7 балів (КР №1), 8 балів (КР №2, 3), – опанував теоретичний матеріал і відтворив його значну частину за всіма результатами навчання.

12 балів (КР №1), 14 балів (КР №2, 3) – здобувач узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал та показав вміння: установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

Екзамен (0-20 балів):

1-4 – оцінюється знання здобувача вищої освіти, коли ним окремі положення трактуються не вірно, або він не зміг дати відповіді на запитання;

5-8 – оцінюється знання здобувача вищої освіти, коли він поверхнево відповів на поставлені запитання, прийняв невірне рішення, не розкрив суті питання;

9-12 – оцінюється знання здобувача вищої освіти, коли він вкладає програмний матеріал, демонструє розуміння теоретичних питань, але не в повному обсязі розкрив зміст окремих питань, допускає ряд помилок;

13-16 – оцінюються знання, коли здобувача вищої освіти в основному відповів на всі запитання, але допустив незначні помилки при відповіді, або не повно розкрив зміст окремих питань;

17-20 – оцінюється знання здобувача вищої освіти, коли ґрунтовно і правильно дав вичерпну відповідь на поставлені запитання, прийняв вірне рішення, розкрив суть питання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни у 7 семестрі

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				
	Виконання лабораторної роботи	Виконання контр. роботи, розв'язання тестів	Виконання самостійної роботи	Екзамен	Разом
Тема 8. Фізіологія і патологія післяродового періоду	2	12	2		6
Тема 9. Післяродові септичні захворювання	4				
Тема 10. Хвороби новонароджених	2		2		16
Тема 11. Морфологія і фізіологія молочної залози	2	12	2		4
Тема 12. Патології молочної залози. Мастити.	2		2		4
Тема 13. Терапія і профілактика хвороб молочної залози	4		2		18
Тема 14. Ветеринарна гінекологія	4	12	2		6
Тема 15. Симптоматична неплідність	4		2		6
Тема 16. Діагностика, лікування і профілактика гінекологічних хвороб.	4		2		20
Екзамен				20	20
Разом	28	36	16	20	100

Виконання самостійної роботи (1-2 балів):

1 бал – здобувач опанував тему самостійної роботи, які частково забезпечують програмні результати навчання;

2 бал – опанував тему самостійної роботи й показав ґрунтовні відповіді, які забезпечують результати навчання: установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

Виконання лабораторної роботи №№8, 10-12 (1-2 бали):

1 бал – здобувач показав мінімальне виконання завдань за всіма ПРН;

2 балів –узагальнив та обґрунтував повний обсяг навичок, опанував завдання лабораторних робіт, які забезпечують програмні результати навчання.

Виконання лабораторної роботи №№9 13-16 (2-4 бали):

2 бали – здобувач показав мінімальне виконання завдань за всіма ПРН;

4 бали –узагальнив та обґрунтував повний обсяг навичок, опанував завдання лабораторних робіт, які забезпечують програмні результати навчання.

Виконання контрольної роботи (8-12 балів).

8 балів – опанував теоретичний матеріал і відтворив його значну частину за всіма результатами навчання.

12 балів – здобувач узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал та показав вміння: установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

Екзамен (0-20 балів):

1-5 балів – здобувач поверхнево відповів на одне з питань білета;

6-10 балів – здобувач поверхнево відповів на два питання білета;

11-15 балів – здобувач поверхнево відповів на всі питання білета;

16-20 балів – здобувач ґрунтовно відповів на всі питання білета і кілька додаткових питань.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни

Мікроскопи, нагрівальні столики для сперми, судини Дюара, скальпелі, ножиці, хірургічні зонди, пінцети, корнцанги, шприці, голки, біотермостат, прилади для штучного осіменіння самок, піхвові дзеркала, фонендоскопи, акушерські інструменти для рододопомоги, муляжі плодів с.-г. тварин, вимені с.-г. тварин, молочно-контрольні пластини, телевізор. Система дистанційного навчання Moodle.

Перелік інструментів, обладнання, устаткування, необхідного для вивчення навчальної дисципліни, забезпечує навчально-наукова лабораторія кафедри хірургії та акушерства.

11. Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ:
<https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої/міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

12. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Яблонський В.А., Хомін С.П. Калиновський Г.М., Харута Г.Г., Харенко М.І., Завірюха В.І., Любецький В.Й. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. Вінниця: Нова книга, 2006. 592с.

2. Гришко Д.С. Лекції з ветеринарного акушерства: Навчальний посібник. Харків: Прапор, 2003. 400 с.

3. Яблонський В.А. Практичне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. К.: Мета. 2002. 319 с.

4. Яблонський В.А. Біотехнологія відтворення тварин. К.: Аристей. 2004. 296 с.

Допоміжні

1. Інструкція зі штучного осіменіння корів і телиць. Наказ Міністерства аграрної політики України 1 серпня 2001 р. N 230.

2. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П., та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин / Навч. посібник. Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. 554 с.

3. Березовський А.В., Харенко М.І., Любецький В.Й. Фізіологія та патологія молочної залози у тварин: навчальний посібник. Київ: ДІА. 2018. 447 с.

4. Журавель М.П., Давиденко В.М. Технологія відтворення сільськогосподарських тварин. Київ.: Видавничий дім «Слово»; 2005. 336с.

5. Завірюха В.І., Куртяк Б.М. Патологія органів розмноження та стимуляції продуктивності корів. Львів: «ТеРус», 1999. 148 с.

6. Зверєва Г. В., Сергієнко О.І., Чухрій Б.М. Профілактика неплідності корів і телиць. К.: Урожай, 1981. 104 с.

7. Косенко М.В. Диспансеризація в системі профілактики неплідності і контролю відтворної функції сільськогосподарських тварин. Київ: Урожай, 1995. 232 с.

8. Кошовий В.П. Акушерсько-гінекологічна патологія у корів. Харківська державна зооветеринарна академія. Харків: Золоті сторінки. 2004. 154 с.

9. Кошовий В.П., Іванченко М.М., Склярів П.М. [та ін.] Патологія вагітності у тварин. Харківська державна зооветеринарна академія. Харків: Видавництво Шейніної О.В. 2009. 276 с.

10. Любецький В.Й. Михайлюк М.М. Родова і післяродова патологія у молочних кіз. Київ: Київська правда. 2002. 48 с.

11. Харута Г.Г. Прогнозування відтворної функції корів. Білоцерківський державний аграрний університет. Біла Церква: БДАУ. 1999. 93 с.

12. Панасова Т.Г., Плугатирьов В.П., Звенігородська Т.В., Туль О.І. Словник термінів ветеринарного акушерства, гінекології, біотехнології відтворення тварин та ветеринарної андрології. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Ветеринарна медицина спеціальності 211 Ветеринарна медицина ступеня вищої освіти магістр. Полтава. 2023. 96 с.

13. Панасова Т.Г., Плугатирьов В.П., Довгопол В.Ф. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини по темі: «Фізіологія і патологія родів у кіз». Полтава Редакційно-видавничий відділ ПДАА, 2005. 30 с.

14. Панасова Т.Г., Довгопол В.Ф., Плугатирьов В.П. Фізіологія та патологія статеві системи кішок. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів

факультету ветеринарної медицини. Полтава. Редакційно-видавничий відділ ПДАА, 2010. 57 с.

15. Панасова Т.Г., Довгопол В.Ф., Плугатирьов В.П. Фізіологія та патологія репродуктивної системи сук. Методичні вказівки для самостійної роботи магістрантів факультету ветеринарної медицини з дисципліни «Акушерство, гінекологія, андрологія та біотехніка відтворення». Полтава Редакційно-видавничий відділ ПДАА, 2012. 50 с.

16. Плугатирьов В.П., Довгопол В.Ф., Панасова Т.Г., Гришко Д.С. Неплідність корів і телиць (причини, діагностика, лікування і профілактика). Методичні вказівки для самостійної роботи магістрантів спеціальності 8.11010101 «Ветеринарна медицина» з дисципліни «Акушерство, гінекологія, та біотехнологія відтворення тварин». Полтава Редакційно-видавничий відділ ПДАА, 2014. 42 с.

17. Лобачова І.В., Жулінська О.С. Михайлова І.Г., Войтенко С.Л. Методичні рекомендації з трансплантації ембріонів овець. Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова», Полтавська державна аграрна академія. 2013. 32 с.

18. Довгопол В.Ф., Панасова Т.Г., Плугатирьов В.П., Туль О.І. Методи патогенетичної терапії акушерських та гінекологічних захворювань. Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти і практичних лікарів ветеринарної медицини. Полтава: Швидкодрук, 2021. 43 с.

19. Яблонський В. А. Любецький В. Й., Березовський А. В., Якубчак О. М. та ін. Методичні рекомендації щодо діагностики, лікування та запобігання маститу в тварин. К.: «Ветінформ. 2007. 32 с.

20. Ветеринарне акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин : навчальний посібник / В.М. Овчарук, Н.П. Овчарук, В.А. Яблонський, Н.М. Сорока. Київ: Науково-методичний центр ВФПО, 2021. 300 с.